

Family Life Cycle

แพทย์หญิงนฤมล จินตพัฒนานากิจ

วันอังคารที่ 12 พฤศจิกายน 2545

ครอบครัว ในนิยามของคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) คือ กลุ่มบุคคลที่มีความผูกพันกันทางอารมณ์และจิตใจ มีการดำเนินชีวิตร่วมกัน รวมทั้งมีการพึ่งพิงกันทางสังคมและเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กันทางกฎหมายหรือทางสายโลหิต และบางครอบครัวอาจมีลักษณะเป็นช้อยกเว้นบางประการจากที่กล่าวมา

ครอบครัวเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์หลัก 4 ประการ คือ เพื่อการดำรงอยู่ของเผ่าพันธุ์มนุษย์ เพื่อความอยู่รอดของบุคคล เพื่อการพัฒนาบุคคลในด้านต่างๆ และเพื่อวัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว โดยขึ้นกับฐานะ เชื้อชาติ ศาสนา และยุคสมัย

ภารกิจของครอบครัว แบ่งเป็น 3 ด้านตามกระบวนการที่เกิดขึ้นในชีวิตครอบครัว คือ ภารกิจพื้นฐาน (basic tasks) ภารกิจด้านพัฒนาการ (developmental tasks) และภารกิจในยามวิกฤต (crisis tasks)

ครอบครัวมีหลายรูปแบบ ที่พบบ่อย คือ ครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) คู่สมรสที่ไม่มีบุตร (childless couples) ครอบครัวที่มีแต่พ่อหรือแม่เพียงคนเดียว (one-parent หรือ single-parent family) ครอบครัวบุญธรรม (adoptive family) ครอบครัวที่มีการแต่งงานใหม่ (reconstituted family) และครอบครัวขยาย (extended family) รูปแบบของครอบครัวเปลี่ยนแปลงตามสภาพสังคม โดยเฉพาะระบบเศรษฐกิจ และเปลี่ยนแปลงตามวงจรชีวิตครอบครัว (family life cycle) สำหรับรูปแบบครอบครัวในอุดมคตินั้นไม่มี เพราะครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีระบบ (Systems Theory) ที่ว่า ระบบย่อย (คือครอบครัว) ต้องปรับตัวเมื่อระบบใหญ่ (คือสังคม) มีการเปลี่ยนแปลง

ครอบครัวเป็นระบบแห่งความสัมพันธ์ (relationship system) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์สองทางที่มีการโต้ตอบกลับไปกลับมา (reciprocity) ความสัมพันธ์ถูกควบคุมโดยกฎของครอบครัวที่กำหนดว่าสมาชิกแต่ละคนจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร กฎเกิดขึ้นเมื่อมีครอบครัว และทำหน้าที่ควบคุมชีวิตครอบครัว โดยที่เรา มองไม่เห็น กฎมีหลายแบบ ทั้งที่เป็นสากล (universal rule) และพิเศษเฉพาะครอบครัว (idiosyncratic rule)

Family life cycle (วงจรชีวิตครอบครัว) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ครอบครัวทั่วไปต้องประสบ วงจรชีวิตครอบครัวมีลักษณะที่สำคัญ 3 ประการ คือ มีรูปแบบที่แน่นอน เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ตามลำดับขั้น และมีความเป็นสากล

เนื่องจากวงจรชีวิตเกิดจากแรงผลักดันตามธรรมชาติที่ไม่มีผู้ใดยับยั้งได้ ดังนั้นวงจรนี้จึงเกิดกับครอบครัวในทุกสังคม รูปแบบหลักของวงจรจะคล้ายคลึงกัน แต่รายละเอียดอาจแตกต่างกันไปบ้าง ขึ้นอยู่กับยุคสมัยและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ

วงจรชีวิตครอบครัวเป็นการมองภาพครอบครัวในระยะยาวว่าจะทำอย่างไรจึงจะทำให้สมาชิกพัฒนาไปได้อย่างเหมาะสม วงจรชีวิตครอบครัวเปรียบได้กับวงจรชีวิตของบุคคล (individual life cycle) ที่เป็นพัฒนาการขั้นต่างๆ ที่บุคคลต้องประสบ โดยต้องทำภารกิจแห่งพัฒนาการ (developmental tasks) ให้

สำเร็จ มิฉะนั้นจะเกิดผลเสียต่อบุคลิกภาพได้

การแบ่งวงจรชีวิตเป็นระยะ อาศัยหลัก 3 ประการ คือ อายุบุตรคนโต จำนวนเหตุการณ์ / การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วง และการเปลี่ยนแปลงในเป้าหมายของครอบครัว

วงจรชีวิตครอบครัวตามการแบ่งของ Carter และ McGoldrick มี 6 ระยะดังนี้

1. เป็นผู้ใหญ่เต็มตัว

- ภารกิจ: แยกตัวจากครอบครัวเดิม
- วิธีปฏิบัติ: เป็นตัวของตัวเองและเป็นอิสระจากครอบครัวเดิม สร้างความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับบุคคลอื่น และทำงานสร้างฐานะ

2. แต่งงานและสร้างครอบครัวใหม่

- ภารกิจ: อุทิศตนให้กับครอบครัวใหม่
- วิธีปฏิบัติ: สร้างความสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับสามี/ภรรยา และปรับความสัมพันธ์ที่มีกับครอบครัวเดิมและเพื่อนฝูง เพื่อช่วยให้คู่สมรสอยู่ในครอบครัวใหม่อย่างมีความสุข

3. ครอบครัวที่มีลูกเล็ก

- ภารกิจ: ต้อนรับสมาชิกใหม่(ลูก) เข้าสู่ครอบครัว
- วิธีปฏิบัติ: ปรับความสัมพันธ์ระหว่างสามีและภรรยาเพื่อต้อนรับสมาชิกใหม่ (ลูก) ปฏิบัติบทบาทหน้าที่ในฐานะพ่อแม่อย่างเหมาะสม และส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติกับลูกของตน

4. ลูกโตเป็นวัยรุ่น

- ภารกิจ: ส่งเสริมให้ลูกมีความเป็นตัวของตัวเอง
- วิธีปฏิบัติ: ปรับความสัมพันธ์กับลูกวัยรุ่น หันกลับมาให้ความสนใจในคู่สมรสและอาชีพการทำงานอีกครั้ง และดูพ่อแม่ซึ่งย่างเข้าสู่วัยชรา

5. ลูกแยกไปจากครอบครัว

- ภารกิจ: ยอมรับการแยกจากไปของลูก และการเข้ามาของเขย-สะใภ้
- วิธีปฏิบัติ: สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับคู่สมรส ปรับความสัมพันธ์ที่มีต่อลูกให้เป็นแบบผู้ใหญ่ต่อผู้ใหญ่ ต้อนรับเขย-สะใภ้และหลานเข้าสู่ครอบครัว และยอมรับความเสื่อมสภาพที่ค่อยๆ เกิดขึ้น รวมทั้งการจากไป (เสียชีวิต) ของพ่อแม่

6. สิ้นปลายเป็นชีวิต

- ภารกิจ: ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในบทบาทของตนเนื่องจากเข้าสู่วัยชรา
- วิธีปฏิบัติ: แสวงหาบทบาทใหม่ที่เหมาะสมกับวัยชรา พยายามคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานและความกระตือรือร้นในชีวิต สนับสนุนคนรุ่นลูกให้มีบทบาทมากขึ้น และจัดการกับความสูญเสีย (การเสียชีวิตของคู่สมรส ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง) ในขณะเดียวกันก็เตรียมตัวเตรียมใจสำหรับวาระสุดท้ายของตนเอง

ชีวิตครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงตามลักษณะของสังคม การก้าวจากวงจรชีวิต

ตอนหนึ่งนั้นจะมีความเครียดเกิดขึ้นด้วยเสมอ ปัญหา

ที่พบบ่อยคือ ครอบครัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกฎและความสัมพันธ์ภายในครอบครัวให้เหมาะสมกับชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป จนทำให้การพัฒนาไปตามวงจรชีวิตเกิดสะดุดหรือชะงักไปจากการที่มีความขัดแย้ง ความสับสนทางอารมณ์ และปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเปลี่ยนแปลงแต่ละอย่างมีผลกระทบต่อน้อยต่างกัน มีผลกระทบต่อสมาชิกแต่ละคนแตกต่างกัน บางอย่างทำให้เกิดผลกระทบเฉพาะด้าน แต่บางอย่างก่อให้เกิดผลกระทบหลายด้าน หากครอบครัวมีความเครียดสะสมอยู่ก่อนแล้ว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่อาจทำให้เกิดความเครียดรุนแรงยิ่งขึ้นและครอบครัวอาจทำหน้าที่บกพร่องได้ การวิจัยพบว่า ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงหรือมีความเครียดเกิดขึ้นมากเกินไปในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หน่วยครอบครัวอาจแตกสลายและสมาชิกอาจเกิดปัญหาได้

การปรับตัวของครอบครัว (Family coping) คือวิธีที่ครอบครัวจัดการกับสิ่งก่อความเครียด (stressor) เพื่อลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและเพื่อให้ครอบครัวกลับไปสู่ชีวิตประจำวันที่มีระเบียบและสงบสุขอย่างที่เป็นมาก่อน วิธีการที่ใช้บ่อยๆ คือ reframing และ cognitive appraisal นอกจากวิธีจัดการแล้ว ต้องมีวิธีการปรับตัวที่เหมาะสมกับสถานการณ์ด้วย ซึ่งเรียกว่า family adaptability ดังนั้น ทั้ง coping และ adaptability จึงมักเกิดขึ้นพร้อมกันเสมอ

เหตุการณ์ตึงเครียดในชีวิตนั้นไม่จำเป็นจะต้องก่อให้เกิดความเครียดในทุกครอบครัว หากแต่ขึ้นกับปัจจัยหลายอย่าง โดยเฉพาะวิธีการมองเหตุการณ์ว่าเป็นเชิงบวกหรือลบ ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคลิกของสมาชิกแต่ละคนและ family coping โดยรวม

คุณสมบัติที่จะช่วยให้ครอบครัวทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจัดการไม่ให้เกิดความเครียดรุนแรงจนกลายเป็น วิกฤตการณ์ มีดังนี้

- มีการจัดองค์กรภายในครอบครัว (family organization) อย่างเหมาะสม
- มีความสมดุลระหว่างความเป็นอิสระและการพึ่งพากัน
- มีขอบเขตระหว่างรุ่น (generational boundary) ที่ชัดเจน
- สมาชิกในครอบครัวมีความรู้สึกมั่นคงและมีความภาคภูมิใจในครอบครัวของตน
- มีการส่งเสริมให้สมาชิกพึ่งตนเองได้และมีความนับถือตนเอง
- รู้จักมองสิ่งต่างๆ ในแง่ดี (ใช้ reframing)
- มีความยืดหยุ่นในบทบาท
- สมาชิกสามารถประนีประนอมกันในข้อขัดแย้งและความต้องการของแต่ละฝ่าย
- สื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ
- อุกติศตนและให้การระคับระคองทางอารมณ์ต่อกันได้ดี
- เคารพนับถือซึ่งกันและกัน และตระหนักถึงคุณค่าของกันและกันอย่างแท้จริง
- มีโอกาสใช้เวลาร่วมกัน
- มีการนับถือศาสนาอย่างแนบแน่น
- มีความสัมพันธ์ที่ดีกับระบบอื่นๆ นอกครอบครัว

การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว

แนวคิดที่อธิบายการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวมีอยู่หลายแบบ เช่น McMaster Model ของ Epstein และคณะ (1982) Process Model ของ Steinhauer (1984) Circumplex Model ของ Olson และคณะ (1989) และ Beavers Systems Model ของ Beavers และคณะ (1985) โดยแนวคิดที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งทาง

คลินิกและงานวิจัยคือ McMaster Model

แนวคิดของ McMaster Model เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว (McMaster Model of Family Functioning หรือ MMFF) ใช้ทฤษฎีหลายอย่างมาอธิบายการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว เช่น ทฤษฎีการสื่อสาร ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ฯลฯ โดยทั้งหมดนี้จะอยู่ภายใต้กรอบใหญ่ของทฤษฎีระบบซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

- แต่ละหน่วยในระบบครอบครัวมีความเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นพฤติกรรมของสมาชิกคนหนึ่งย่อมจะมีอิทธิพลต่อสมาชิกคนอื่น ๆ
- การทำความเข้าใจสมาชิกคนใดคนหนึ่งนั้นไม่สามารถทำได้โดยวิเคราะห์บุคคลนั้นเพียงลำพัง จำต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นกับครอบครัวทั้งระบบด้วย
- รูปแบบของการปฏิสัมพันธ์และการจัดองค์การในครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคน

MMFF แบ่งหน้าที่ของครอบครัวออกเป็น 6 ด้าน คือ การแก้ปัญหา การสื่อสาร บทบาท การตอบสนองทางอารมณ์ ความผูกพันทางอารมณ์ และการควบคุมพฤติกรรม

1.การแก้ปัญหา (Problem solving) หมายถึง ความสามารถของครอบครัวในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม ทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้ดีและปฏิบัติหน้าที่ด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัญหาอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือปัญหาทางวัตถุ (Instrument) และปัญหาทางอารมณ์ (affective)

โดยทั่วไปการแก้ไขปัญหา ควรดำเนินเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1.แยกแยะประเด็นปัญหาให้ชัดเจน
- 2.สื่อสารให้เข้าใจกันเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
- 3.วางแผนการแก้ปัญหา
- 4.ตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม
- 5.ดำเนินการแก้ไขปัญหตามวิธีที่เลือก
- 6.ติดตามให้การแก้ปัญหานั้นเป็นไปอย่างครบถ้วน
- 7.ประเมินผลความสำเร็จ

2.การสื่อสาร (communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน การสื่อสารอาจแบ่งเป็นการสื่อสารโดยใช้คำพูด (verbal communication) และการสื่อสารโดยไม่ใช้คำพูด (nonverbal communication)

โดยในการประเมินประสิทธิภาพของการสื่อสารจะต้องวิเคราะห์ใน 2 ด้าน ใหญ่ๆ คือ

- 1.เนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับวัตถุ/การดำเนินชีวิตประจำวัน และ เนื้อหาที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก

2. จุดหมายปลายทาง

เมื่อพิจารณาทั้ง 2 ด้านนี้ อาจแบ่งการสื่อสารในครอบครัวได้เป็น 4 แบบ คือ

1. เนื้อหาชัดเจนและตรงต่อบุคคลเป้าหมาย
2. เนื้อหาชัดเจนแต่ไม่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย
3. เนื้อหาไม่ชัดเจนแต่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย
4. เนื้อหาไม่ชัดเจนและไม่ตรงต่อบุคคลเป้าหมาย

ครอบครัวที่มีประสิทธิภาพจะสื่อสารได้ชัดเจนและตรงต่อบุคคลเป้าหมาย

3. บทบาท (Role) หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่สมาชิกประพฤติกันซ้ำๆ เป็นประจำ โดยแบ่งได้เป็น 2 ด้านคือ บทบาททางด้านวัตถุและบทบาททางด้านอารมณ์ นอกจากนี้ยังแบ่งตามความจำเป็นได้เป็น บทบาทพื้นฐาน และบทบาทอื่นๆ

การประเมินว่าบทบาทในครอบครัวเป็นไปได้หรือไม่นั้นจะต้องพิจารณา 2 ด้านคือ

1. การมอบหมายหน้าที่ตามบทบาท (role allocation) หมายถึง การมอบหมายความรับผิดชอบในหน้าที่บางประการให้สมาชิก
2. การดูแลให้สมาชิกรับผิดชอบในบทบาท (role accountability) คือ ครอบครัวดูแลให้สมาชิกรับผิดชอบต่อบทบาทและหน้าที่ของตน
4. การตอบสนองทางอารมณ์ (affective responsiveness) หมายถึง ความสามารถที่จะตอบสนองทางอารมณ์ต่อกันอย่างเหมาะสม ทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ โดยครอบครัวที่ทำหน้าที่ปกติจะแสดงอารมณ์ได้หลายแบบในปริมาณและสถานการณ์ที่เหมาะสม

5. ความผูกพันทางอารมณ์ (affective involvement) หมายถึง ระดับความห่วงใยที่สมาชิกมีต่อกัน ความผูกพันทางอารมณ์มีหลายระดับคือ

1. ปราศจากความผูกพัน (lack of involvement)
2. ผูกพันแบบไม่มีความรู้สึก (involvement devoid of feelings)
3. ผูกพันเพื่อตนเอง (narcissistic involvement)
4. ผูกพันอย่างมีความเข้าอกเข้าใจ (empathic involvement)
5. ผูกพันมากเกินไป (overinvolvement)
6. ผูกพันเหมือนเป็นบุคคลเดียวกัน (symbiotic involvement)

6. การควบคุมพฤติกรรม (behavior control) หมายถึง วิธีการที่ครอบครัวควบคุมหรือจัดการกับพฤติกรรมของสมาชิก โดย พฤติกรรมที่ต้องมีการควบคุมแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

- พฤติกรรมที่ตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจและชีวภาพ
- พฤติกรรมทางสังคม
- พฤติกรรมที่อาจเป็นอันตรายต่อร่างกายและทรัพย์สิน
- การรักษาระเบียบวินัยภายในครอบครัว

การควบคุมพฤติกรรมภายในครอบครัวแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

1. การควบคุมพฤติกรรมแบบเข้มงวด (rigid behavior control)
2. การควบคุมพฤติกรรมแบบยืดหยุ่น (flexible behavior control)
3. การควบคุมพฤติกรรมแบบอะไรก็ได้ (laissez-faire behavior control)
4. การควบคุมพฤติกรรมแบบยุ่งเหยิง (chaotic behavior control)

การปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวตามแนวคิดอื่นๆ

Circumplex model

Circumplex model of Marital and Family Systems เป็นแนวคิดของ Olson และคณะ (1989) ซึ่งมองครอบครัวใน 3 ด้านคือ

Cohesion, Adaptability และ Communication

1. Cohesion คือความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกมีต่อกัน แบ่งเป็นระดับดังนี้

- ระดับต่ำมาก เรียกว่า disengaged
- ระดับกลางค่อนข้างต่ำ เรียกว่า separated
- ระดับกลางค่อนข้างสูง เรียกว่า connected
- ระดับสูงมาก เรียกว่า enmeshed

Cohesion ในระดับกลางทั้งแบบ separated และ connected เป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุดเพราะบุคคลสามารถเป็นอิสระและเป็นตัวของตัวเองได้ ในขณะที่ยังผูกพันอยู่กับครอบครัว

2. Adaptability หมายถึง ความสามารถของครอบครัว โดยเฉพาะระบบคู่สมรส ในอันที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างแห่งอำนาจ บทบาท รวมทั้งความสัมพันธ์ให้เหมาะสมเพื่อที่จะจัดการปัญหาและความเครียดที่เกิดขึ้น

3. Communication หมายถึง การสื่อสารภายในครอบครัว

เมื่อพิจารณาครอบครัว ตาม cohesion และ adaptability แล้วสามารถแบ่งครอบครัวได้เป็น 3 กลุ่มคือ

- ครอบครัวแบบสมดุล (balanced family) มี cohesion และ adaptability อยู่ในช่วงกลาง
- ครอบครัวแบบสุดขั้ว (extreme family) มีการทำหน้าที่ทั้ง 2 ด้านอยู่ในช่วงสุดขั้ว โดยเป็นแบบมากเกินไปหรือน้อยเกินไปก็ได้
- ครอบครัวระดับกลาง (midrange family) มีการทำหน้าที่ด้านหนึ่งอยู่ในช่วงกลางและอีกด้านหนึ่งอยู่ในช่วงสุดขั้ว

Beavers system model

Beavers system model มองการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัวใน 2 แง่ คือ competence และ style

Competence คือความสามารถของครอบครัวในการจัดระบบภายในให้ดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อย

ครอบครัวที่มี competence ดีจะมีลักษณะดังนี้

- มีความเป็นผู้นำที่เท่าเทียมกันระหว่างสามีภรรยา (egalitarian leadership)
- มีความร่วมมือกันอย่างดีระหว่างพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ภายในครอบครัว
- มีขอบเขตระหว่างรุ่นที่ชัดเจน
- สมาชิกมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างเพียงพอ
- สมาชิกยอมรับความแตกต่างของแต่ละคน
- สื่อสารอย่างเปิดเผยและไม่อ้อมค้อม
- แสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม
- มอง โลกในแง่ดีและมองปัญหาที่เกิดขึ้นว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของครอบครัว

Beavers model แบ่งครอบครัวตามระดับ competence ได้ 5 กลุ่ม คือ

1. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม (optimal family)
2. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ดีเพียงพอ (adequate family)
3. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ได้ปานกลาง (midrange family)
4. ครอบครัวที่ทำหน้าที่ไม่ค่อยดี (borderline family)
5. ครอบครัวที่ทำหน้าที่บกพร่องอย่างมาก (severely dysfunctional family)

Style หมายถึง ทิศทางของปฏิสัมพันธ์ที่ครอบครัวมีต่อกันและมีต่อระบบภายนอก style แบ่งเป็น 2 แบบคือ

แบบที่มีทิศทางเข้าหาครอบครัว (centripetal-CP) และแบบที่มีทิศทางออกจากครอบครัว (centrifugal-CF)

ครอบครัวที่ปรับตัวดีจะมี style ที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับวงจรชีวิตและความต้องการของสมาชิก

References

1. ศ.พญ.อุมาพร ตรังคสมบัติ จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1: 1-55
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. <http://www.nso.go.th>
3. Website about.com <http://www.alcoholism.about.com/library/weekly/aa010402a.htm>
4. Website university of Texas, Health sciences center at Houston, School of nursing <http://sonser4.nur.uth.edu>